

IPOSTAZELE SCRIITORULUI ȘI CETĂȚEANULUI

*Acad. Gheorghe DUCA,
președintele AȘM*

THE HYPOSTASES OF DUMITRU MATCOVSCHI AS A WRITER AND CITIZEN

*The hypostases in which the cultural figure
Dumitru Matcovschi appears are various and plenary.
Even if the writer had confined to only one, each of
them taken separately would have been sufficient to
refer to a distinct creative personality.*

*Titular member of the Academy, a People's
Writer, Laureate of the State Award, poet, proser,
dramatist, publicist, translator, editor of cultural
magazines are distinctions and activities that cover
the entire life of Dumitru Matcovschi.*

Ipostazele în care se produce Omul de Cultură Dumitru Matcovschi sunt variate și plenare. Fiecare dintre ele, chiar dacă scriitorul s-ar fi limitat la una singură, ar fi fost suficientă pentru a vorbi de o individualitate creatoare distinctă.

Membru titular al Academiei, Scriitor al Poporului, Laureat al Premiului de Stat, poet, prozator, dramaturg, publicist, traducător, editor de reviste culturale, sunt titluri și preocupări care acoperă un destin.

Poezia maestrului Matcovschi, de confesiune intimă, de atitudine etică sau civică, mobilizatoare și combativă, muzicală și senină, cucerește prin simplitatea și claritatea discursului, prin armonia sonorităților, dar și a sentimentelor (dorul de viață, de casa părintească, de grai, de femeie, de oameni).

Dar ea este și de un dramatism profund, în reverberațiile unei voci tremurânde de neliniște, un „strigăt existențial” cu accente tragice, trecând și în registrul major al discursului justițiar, viguros, răspicat. Lirica patriotică, fie tulburătoare, dramatică, mesianică, fie solemnă și înălțătoare, fie militantă și mobilizatoare alcătuiește un compartiment notabil al poeziei sale.

O serie întregă din textele poetice o constituie poezia cântată. Gama aici este diversă, de la meditații și elegii până la textele cu pronunțat mesaj civic și patriotic. Dumitru Matcovschi este poetul

care a reabilitat valoric textele scrise pentru cântec. Este autorul Imnului Academiei de Științe.

Romanele lui Dumitru Matcovschi, o radiografie a universului rural semimodernizat, semi-dezrădăcinat, cu personaje anonime dar memorabile ale „lumii mici”, erau printre cele mai citite în anii 78-80 ai secolului trecut. Spectacolele după piesele sale se jucau cu casa închisă la Naționalul din Chișinău (pe atunci Teatrul „A. S. Pușkin”) și în alte săli din țară și de peste hotare, unele texte dramatice ale scriitorului fiind cunoscute și în versiune cinematografică.

A practicat munca de traducător, de salahor întru proliferarea în mediul nostru a gloriei confrăților de breaslă din alte țări: Apollinaire, poezii ruși sau baltici ș. a.

Un compartiment aparte în creația scriitorului și cetățeanului Dumitru Matcovschi îl constituie literatura de atitudine. Mesajul civic, spus direct și ferm, este prezent în multe dintre textele poetice, în romane și în piese. Totuși, această atitudine exprimată tranșant (comparabilă cu articolele lui M. Eminescu), este expusă în formula memorabilă a publicisticii sale. Oricare ar fi fost temele abordate (istoria națională, ecologia naturii și ecologia sufletului, problemele teatrului și ale literaturii, probleme etice și civice etc.), vocea sa este distinctă, opiniile sunt spuse fără menajamente, deranjant și contradictoriu.

Om de cultură complex, Dumitru Matcovschi este o prezență activă în viața artei și culturii noastre. O pagină distinctă în activitatea Domniei Sale este perioada de editare a revistei „Nistru” (din septembrie 1990: „Basarabia”), adică anii 1988-1997. Promovarea literaturii autohtone de calitate, integrarea în contextul literar general național (al literaturii române, în ansamblu) și, în mod deosebit, deschiderea accesului pentru cititor, prin intermediul revistei, la patrimoniul cultural (închis/limitat multă vreme), deșteptarea conștiinței naționale prin texte literare și articole de atitudine sunt câteva dintre performanțele revistei sub conducerea poetului și publicistului Dumitru Matcovschi. Chiar dacă munca la revistă ar fi fost singura sa contribuție la cultura națională, această trudă ar fi fost deja suficientă pentru ca numele Domniei Sale să rămână în istorie.

Dar poate că destinul și numele omului pe firmamentul culturii noastre îl constituie, deopotrivă și în ansamblu, toate aceste preocupări și profesii de credință.